

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

32. évfolyam – 5. szám

2024. október

TARTALOM

Sűrű napok a magyar történeti kertek háza táján	2
Felavattuk a 2020-ban ICOMOS-díjat kapott gödöllői Várkapitányi-lak bronz plakettjét.....	4
A Gödöllő Szabadság út 2. Várkapitányi-lak helyreállítása	4
XXIV. Békés Népi Építészeti Konferencia Kiszínesedő népi világ 2024 szeptember 26-28.	7
Veöreös András – A Békési Népi Építészeti Tanácskozás köszöntésére	11
A Múltját őrző ház pályázat 2024. értékelése	12
INFOTÉR Contech konferencia.....	16
Búcsúzunk Benczédi Sándortól.....	18
Búcsúzunk Szebeni Nándortól	21
Felhívások.....	23

Konferenciák a történeti kertekről

XXIV. Békési Népi Építészeti Tanácskozás

Infotér konferencia

Búcsúzunk...

Sűrű napok a magyar történeti kertek háza táján

Augusztus végétől kezdve sok esemény történt, történik hazai kertörökségünkkel, a történeti kertekkel kapcsolatban. Az események nagy részét elsősorban a Magyar Kertörökség Alapítvány (MKA) szervezi, természetesen több ICOMOS tagunk részvételével, de van olyan is, amikor az ICOMOS MNB, mint társszervező is megjelenik.

Augusztus 25-től 30-ig, egy sikeresnek ígérkező, bent- lakásos kerttörténeti szabadegyetem (KÖSZ) indult útjára Iszkaszentgyörgyön az egykori Amade - Bajzáth- Pappenheim kastélyban. Délelőttönként előadásokat hallgathattak a résztvevők, délután gyakorlati kertfenntartási munkákat végezhettek, esténként pedig olyan szakmai beszélgetések folytak, amelyekre már külső érdeklődők is bejöhettek. Az előadók között a kerttörténeti szakbizottság tagjai is aktívan közreműködtek. Beszéltünk az otthont adó park történetéről, de a magyar történeti kertek kutatása, tervezése és a helyreállítás, működtetés lehetőségeit is megvitattuk olyan jeles kollégákkal, mint, Németh Zita és dr. Hajdu Nagy Gergely. Kollégáimmal lassan már több évtizede dolgozunk együtt, akik szerencsére még most is aktívan, sőt jelentős beosztásokban, tevékenyen működhetnek közre kertjeink megőrzésében.

fotó: Súlyom Barbara

A szeptember 20-án a temetők kulturális jelentőségéről rendeztek nemzetközi konferenciát Budapesten. Tekintettel arra, hogy nem egy temetőnk kerttörténeti értékkel is bír, itt is hallhattunk előadásokat szakembereinktől. Dr. Herczeg Ágnes, dr. Tar Imola és dr. Takács Kata vettek részt a fórumon.

Visegrádon szeptember 25-és 27 között volt az Európa Tanács Kulturális Útvonalak 13. Éves Szakértői fóruma, amelyre Európa csaknem negyven országából érkeztek szakemberek. A rendezvényen elsősorban, mint a Történeti Kertek Európai Útvonala /ERHG/ tagjai szerepeltünk / Eszterháza, Fehérvárcsurgó, Gödöllő.../

A vezetőségnek a konferenciát megelőző délután alkalmam volt egy rövid vezetést adni a mátyás kori palota- kertekben. A palota együttes több évtizedes régészeti feltárása, tervezése és helyreállítása, a magyar műemlékvédelem egyik kiemelkedő eredménye.

Szeptember 28-án nagyszámú érdeklődő jelenlétében, ünnepélyes keretek között került sor az Uránia filmszínházban annak az 50 perces filmnek a bemutatójára, amely a 10 részes, egyenként 25 perces 'Táj - kép' című tudományos igényű ismeretterjesztő TV- sorozatnak a rövidített, tömör változata. A kétéves előkészítő, valamint helyszíni felvételekben gazdag sorozatban sok kollégával találkozhatunk

majd az egyes epizódok során. A tematikus részek bemutatják legjelentősebb történeti értékű kertjeinket, arborétumainkat.

fotó: Sólyom Barbara

Október 3-4 között tartottuk Fertődön az V. Mőcsényi Mihály Kertművészeti és Kerttörténeti Konferenciát, amelynek megalakulása óta az ICOMOS MNB az egyik társszervezője. Idén különösen izgalmas téma került napirendre: József nádor a tájépítő. A téma aktualitását az adja, hogy 2026-ban lesz József nádor (1776-1847) születésének 250. évfordulója. Erre a jeles alkalomra, mintegy felkészülésként választottuk József nádor tájépítészeti munkásságának a bemutatását. A gazdag programban hazai és külföldi előadók tartottak rendkívül széles merítésben előadásokat: tájépítész-kerttörténész-, művészettörténész, biológus, történész kollégák mutatták be azt a szerteágazó és a magyar kertkultúra, tájalakítás, városépítés számára jelentős tevékenységet, amelyet József nádor, a „legmagyarabb Habsburg” folytatott.

fotó: Sólyom Barbara

Szikra Éva

Felavattuk a 2020-ban ICOMOS-díjat kapott gödöllői Várkapitányi-lak bronz plakettjét

A Kulturális Örökség Napjai idei rendezvényének Megnyitó ünnepségét a gödöllői Királyi Váróban rendezte meg az ÉKM megbízásából az ICOMOS MNB Egyesület. Ezt követően került sor a 2019-ben elkészült Várkapitányi-lak megtekintésére, amely 2020-ban ICOMOS-díjat kapott, amit a Covid járvány miatt csak 2021-ben hirdettek ki a frissen elkészült Bajnai Metternich-kastélyban, de Gödöllő Városa az ezzel járó oklevelet sem tudta ekkor még átvenni. A mostani esemény viszont lehetővé tette, hogy az időközben elkészült bronzplakett felavatására is sor kerüljön, ami Gémesi György polgármester úr köszöntőjét és a helyreállítást végig kísérő műemlék-felügyelő, Klaniczay Péter méltató szavait követően került sor. A mészkőtáblára szerelt bronzplakettet dr. Gémesi György polgármester, Mészáros Judit főépítész, dr. Veöreös András Az ICOMOS MNB elnöke és Klaniczay Péter alelnök leplezték le. Az eseményt az épület emeleti festett termeinek megtekintése, majd a polgármester úr által rendezett állófogadás követte.

fotó: Klaniczay Péter

fotó: Arnóth Ádám

A Gödöllő Szabadság út 2. Várkapitányi-lak helyreállítása

A barokk épület a Grassalkovich uradalom részeként, a kastély közelében az Alsóparkban található. Tisztartói házként működött, majd a kastély királyi korszakában Várkapitányi lak volt és végül a XX. században Horthy kormányzó testőrségének volt a székhelye. A XVIII. századi emeletes épületet kétszáz év alatt többször alakították. A II. világháború után sorsa a kastélyhoz hasonlóan siralmas volt. Állapota fokozatosan romlott, ipari szövetkezet irodái voltak benne. A méltatlan funkciók ellenére belső elrendezése alig változott és fedélszéke is megőrizte a barokk formát. A város 1992-ben kapta meg, de az állagmegóvás elmaradt. 1994-ben a Gödöllői Királyi Kastély Kht. tulajdona lett, viszont 1996-ban egy magáncég részére eladták. Ezt követően több terv született az épület hasznosítására, de a túlzó funkciók miatt nem kapott építési engedélyt. A kisebb programmal 2006-ban jóváhagyott terv megvalósítása szintén elmaradt. Eközben az állagromlás fokozódott és az épület eredeti tartozékai szép lassan nagyrészt elenyésztek.

Gödöllő önkormányzata 2010-ben vásárolta vissza – közösségi funkcióra vonatkozó elképzeléssel – az akkor már megtámasztott és aládúcolt épületet. Az épület falait és a tetőt ideiglenesen megerősítették, majd 2014-ben a KÍMA Stúdió kapott megbízást az eredeti térszerkezet és tömegforma teljes helyreállításának megtervezésére, viszont a Norvég Alap támogatása elmaradt. 2016-ban az önkormányzat a felújítás ütemezett megvalósítása mellett döntött saját forrásból. Elsőként a

tetőszerkezet, a részleges födémcsere, és a favázas veranda szerkezeti munkái készültek el. 2017-ben az épület tartószerkezeti megerősítése és a homlokzatok helyreállítása fejeződött be. 2018-ban tovább folytatódott a belső terek már korábban több ütemben megkezdett festőrestaurátori feltárása és konzerválása. A helyreállítás befejezéseként 2019-ben a belső kialakítása, a megmenthető díszítőfestések konzerválása-bemutatása és a gépészeti korszerűsítés történt meg.

A fedélszék eredeti szerkezetéből kevés maradt meg, de az egész fedélszék a barokk forma pontos másaként épült újjá. Az emeletes faverandát elemeire szétszedve restaurálták, pótolták. A kőpillérek által tartott földszinti, boltozatos tér szerkezeti károsodása miatt a közbenső födém vasbeton erősítést kapott. A teljes külső helyreállítás során a falakat újra vakolták a párkányok, tagozatok mintaszerű újra húzásával. A hiányzó homlokzati nyílászárók gondos újragyártása a megmaradt tokszerkezetek felújításával történt. A belső helyreállítás során a gépészeti szereléseket az értékes terek zavarása nélkül kellett megoldani. A feltárt és megmenthető festések bemutatása az egyes rétegek konzerválásával és értelmező kiegészítésével készült. Újrafestés csak a teljesen elpusztult festésű helyiségben történt. A belső ajtók és a tölgyfa lépcsőfokok igényesen lettek pótolva és felújítva. A padlóburkolatok süttői kőlapból és tölgyfa svédpadlóból készültek. A szomszédos védett épületben működő étteremmel közös terület környezetrendezése a közeljövőben készül el.

A beruházás költsége: 433 millió forint

építész: Kima Stúdió (Kruppa Gábor, Merkel Tamás),

statika: Besey László

Kivitelezés: Belvárosi Építő Kft., Stilfa Kft.

Restaurálás: Lángi József, B. Juhász Györgyi, Somogyi Márton, Fabók Balázs, Asztalos György

Díszítőfestés: Lovas Gabriella

Lebonyolítás: Mészáros Judit főépítész, Stark Jenő, Varga Gábor

Műemlék felügyelő: Klaniczay Péter

Műemléki szakértő: Tarbay Anna Mária

Épületkutató: Rostás Péter, Balázsik Tamás

fotó: Klaniczay Péter 2019

fotó: Klaniczay Péter 2009

fotó: Klaniczay Péter 2024

fotó: Klaniczay Péter 2019

fotó: Klaniczay Péter 2023

Klaniczay Péter

XXIV. Békés Népi Építészeti Konferencia
Kiszínesedő népi világ
2024 szeptember 26-28.

Ezzel a rendkívüli címmel tartotta meg az ICOMOS Népi Építészeti Szakbizottsága az ezévből esedékes szakmai tanácskozását. A témaválasztás már önmagában felhívta a figyelmet arra, hogy valami újat hallunk, vagy valami új szemlélettel szembesülünk. Talán ezt mások is sejtették, mert szerencsére ezévből sem voltunk érdeklődés hiányában! Bízunk abban, hogy mégis csak van tisztelete a népi építészetnek, van becsülete múltunk értékeinek.

Az utóbbi évek feltárásai, kutatásai, a Teleki Program által megkívánt módszertan nyomán egyre több helyen figyeltek fel népi épületben valaha volt olyan belső díszítőfestésre, ami már a népi építészetnek ismert korszak legkorábbi emlékeinél is megjelent. Eddig – tisztelet a kivételnek - ezt a fehérrel azonosítottuk. Tudatunkban a népi építészeti emlék leginkább kívül-belül fehér, barna (lassan beszürkülő) faszerkezettel. Ez szinte megszokássá vált, azonosultunk ezzel a képi világgal. Ahogy a kutatás szemlélete kiterjedt a falfestés rétegződéseinek a vizsgálatára is, egyre színesebb kép tárult eléünk. Emellett, ahogy kiterjedt a népi építészet fogalomköre – be a polgárosodás hatása nem csak az építészetbe, hanem a 19-20. sz. fordulójától egy egyedi színes belső képi világával is érvényesült. Ezt eddig nem tekintettük a népi építészet fejlődéstörténetének szerves részeként. A belső színvilág, díszítőművészet a maga folytonosságában ugyanolyan fontos része népi építészetünknek, mint formavilágának fejlődéstörténete.

A konferencia három napja csak arra volt alkalmas, hogy benyomásokat, példákat mutassunk fel és felhívjuk a figyelmet arra, hogy ez a kérdéskör egyre nagyobb figyelmet érdemel. Láthattuk, hogy a témául választott falfestések, színezések figyelem hiányában igen nagy veszélynek vannak kitéve, különösen a mai festéstechnika és a mai „korszerű” anyaghasználat miatt is! A bemutatott példák alapján láthattuk, hogy a változatos színkezelés, a színezés természetes emberi vágy, a terek gazdagításával együtt járó szükség. Mindez a helyi lehetőségek szerint.

A népi építészet és a helyi, a hagyományos építészet kérdéskörével az alapfogalom is kiszínesedett. A Népi Építészeti Szakbizottság nagyszerű felismerése, hogy ennek a kérdéskörnek az előtérbe helyezésével népi építészetünkre is kicsit más szemmel tekinthetünk a konferenciát követően.

Sokan voltunk, de a téma fontosságához mérten nem elegendő, annak ellenére, hogy mindig tele volt a terem. A témafelvetés, a kérdés kezelése és az elhangzott élvezetes, színvonalas előadások teljesen új szempontokat és lehetőséget hoztak a népi építészet kutatásába. Fejérdy Tamás elnöklő elnök urunk példájának hangsúlyt adva érdemes idézni:

„Ma már természetes, hogy a barokk kor korábban kizárólagosnak vélt barokk sárgáját kritikával kezeljük, a népi építészet mészfehér, barna világát is érdemes átgondolni a kutatási eredményekre tekintettel.”

Ahol a népi építészeti emlékeinknél szakszerű falfestés kutatás történt, ott számos esetben kerületek elő az épület építési korával megegyező korú belső díszítő motívumok, az építési kor helyi hagyományának megfelelő technikával, szokással és formakincssel.

A konferencia legnagyobb jelentősége, hogy a számos példa, a kiránduláson meglátogatott helyszínek bizonyították, hogy megújított szemlélettel kell népi építészeti emlékeink felé fordulnunk. Nem szabad kitérni a falfestés alaposabb vizsgálata elől, mert e téren is olyan eredmények várhatók, amelyek jelentősen gazdagítják népi építészetünkkel kapcsolatos ismereteinket.

A megszokott köszöntésekkel kezdődött a program. Az NKA és a minisztérium mellett most a támogatónk között köszönthettük Békés Vármegye Önkormányzatát és a Békés Vármegyei Kormányhivatalt. A közöntők is ennek megfelelően nyitották az eseményt, Szegedi Balázs megyei alelnök

úr és dr. Rákóczi Attila főigazgató úr szavai után Dobosyné Antal Anna főtítkárként az ICOMOS MNB nevében üdvözölte a megjelenteket és vezette fel a konferencia témáját.

Deák Krisztina helyettes államtitkár asszony köszöntője az új műemlékvédelmi jogszabályok bemutatásával fonódott össze. A két nap múlva megjelenő új szabályozások, rendeletek, szakmagyakorlási feltételek alaposan átrendezik életünket. A fogalom értelmezéstől a szakmagyakorlás feltételéig teljes koncepcionális megújulás várható, ami az új építési szabályozáshoz rendeli a műemlékekkel kapcsolatos feladatokat. Bizonyosan szükség lesz egy kis időre, amíg megbarátkozunk és helyesen értelmezzük a nemzeti emlék, a műemlék fogalmát, és még több idő kell, amíg a helyiekkel, a műemlékek használóival is azonos nyelven beszélhetünk. Gondoljunk csak a műemlék jellegű érték még ma is élő jelenére, vagy a rekonstrukcióval kapcsolatos beidegződések bizarr következményeire.

Talán az elmúlt évek legnagyobb műemlékvédelmi eredménye a Népi Építészeti Program. Diószegi László elnök úr immár több év távlatának tapasztalatait összegezhette. Ma is él a program, annak ellenére, hogy a támogatás visszafogásával nagyobb türelemmel kell várakozniuk a már ellenőrzötteen jól előkészített megvalósulási programoknak. Szinte a harmadára esett vissza a keret, amikor sok év rendszerességével kialakult – és még fontosabb, hogy elfogadottá vált – a követelményrendszer, a kedvezményezett meg szakértő mentorság mellett valósíthatják meg értékmentő programjukat. Láthattuk, hogy a lehetőségekhez képest 8-9 szerez a támogatottság iránti jogos igény. Ezek olyan helyek, ahol igazoltan eredményes az előkészítés, vagy már az elkészült ütem(ek) bizonyítják a további támogatás esetén a szakmai minőséget. Erdélyi Erika megvalósult példák bemutatásával támasztotta alá az elhangzottakat. Látjuk, hogy az országban sem egyenletes a támogatott helyszínek megoszlása. Ennek oka egyrészt az értékek eltérő száma, az eredeti építési anyag tartóssága, a helyi szemlélet és készség és hozzáállás. Ezért is fontos a jó példa népszerűsítése, hogy helyben és a környéken is látogathatóvá és érthetővé váljon az értékvédelem fontossága és jelentősége, ahol a népi építészet értékeinek megőrzése elsődleges szerepet kell vállaljon!

Prikler Szilvia Beatrix a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságának munkáját mutatta be. A tájházak hálózatának kiépítése máig ható jelentőségű vállalkozás volt. Az épületek fenntartása, szakmai irányítása ugyanilyen jelentős feladat. Hegedűsné, Majnár Mária a Tájhákszövetséget mutatta be, mint a tájházak és szabadtéri múzeumok civil bázisát. A helyi közösség ismerete, aktivitása, programja biztosítja ezeknek a helyeknek a jövőjét, kulturális fennmaradását. A szövetség egymás segítésére, a tapasztalatcserére, a szakmai segítségnyújtás szükségére alapozza munkáját.

Ezt követően került sor az egyik legfontosabb ünnepi eseményre, amikor a Múltját Őrző Ház pályázatának eredményhirdetésére került sor. Ezévből is számos pályázat érkezett. A zsűri egy díjat adott ki és három dicsérő oklevéllel ismert el három helyreállítást.

A Kulcsot, vagyis a díjat Keszőhidegkút, Kossuth utca 22. fachwerkes épületének kutatása, helyreállítása és értő használata érdemelte ki. Dicsérő oklevéllel ismerték el Harta Kossuth utca 1 sváb ház helyreállítást, Tiszaújlakon a Rózsa utca 20. szám alatti parasztház megújulását, az erdélyi Nagykapunon a Fő utca 21. szám alatti porta rehabilitációját.

Amikor a népi építészetéről és színvilágáról beszélünk, a legtöbben Kalocsára gondolnak, még távolabbról a kalocsai pingálást az egész magyar népi világ szimbólumaként értelmezik. Ennek csak egy kicsit örülhetünk, mert láthatjuk a mögöttes szellemet is. Sematizáláshoz, általánosításhoz vezet ez a gondolkodás, ami leginkább a tévhiteket erősíti. Ettől függetlenül természetes, hogy Kalocsával kezdődött a program. Az első nap délutáni programjának első előadója Romsics Imre volt, aki a kalocsai pingálás történetéről, kialakulásáról és gyakorlatáról szólt. Ennek ugyanúgy megvannak a maga korszakai, koronként más-más színvilág, korszakos formakincs, és a felületkezelés módja is módosul.

Kothenz Kelemen A bajai Majorcsics festőcsalád tárgyi örökségének bemutatásával mutatta be a sok évtizeden át meghatározó festődinasztia világát, a paraszti polgárosodás korai időszakától megjelenő

belső festések formavilágának és motívumkincsének alakulását és technikájának változásait, a kordivathoz való igazodását.

Ennek a körnek a kiterjesztésének is tekinthető a vajdasági gyakorlat. Silling Léda, a határ túloldalának építészeti világához kapcsolódó vajdasági díszes szobákat és szobafestő mestereket mutatta be. Dobosyné Antal Anna baranyai és a tolnai népi építészet legkiválóbb ismerője. Az itt megtelepedő sváb nemzetiség sajátos belső téri világot alkotott - nem csak a térhasználatához kötődő népi bútorokkal, hanem a belső terek festődíszítésével is. Helyenként túllépnek a kor díszítőízlésének körén és kötődő tematikus, figurális vallási motívumokat is beépítve alkotják az egyedi tereket. A helyenként koncepcionális rendet is követő ábrázolásra, mint a kor mindennapi életének visszatükröződésére is lehet tekinteni.

Ugyancsak a sváb népi építészet kiváló példája a most elismert hartai ház, ahol a falfestéssel együtt sikerült egy teljes portát helyreállítani. Ezt a munkát mutatta be Cselőtei-Vasicza Anna Remény. Több népi épület helyreállítását vezette Szabó Judit, aki a szarvasi, a békéscsabai, kecskeméti restaurálásokat mutatta be, ahol a paraszti polgári házak belső tereinek megjelenítése már elképzelhetetlen volt a kordivatnak és a tulajdonos rangjának, igényességének megfelelő belső díszítőfestés nélkül.

Tarkovács Mária Békés nagyobb körzetére is kitekintve mutatta be a lehetőségeket és az elszalasztott lehetőségeket, ami rávilágított arra, hogy nélkülözhetetlen a szemléletünk figyelmesebb kiterjesztése a népi építészet kutatása során a belső téralakítás, térhasználat és a térdíszítés, belső díszítőfestések, festett bútorok, mennyezetek kapcsolatára.

Az esti program Pataky Emőke kiállításának megnyitójával ért véget a Községi Házban. *„A 80-as évek Debrecenben – Pataky Emőke építész életműkiállítása fényképein”* volt a tárlat címe, ami egy hatalmas pálya sokoldalú építészetét mutatta be. Emőkét mi leginkább a Világszép örökségünk oldaláról ismerhettük, az alföldi népi építészet kutatójaként. Aki végig nézte a kiállítást, elgondolkodhatott azon, hogy a bemutatott sokoldalúság, sokszínűség igazán ugyanarról az egyről szól. Minden ott van az adott ponton, de az a nagyság, ha ez a sokirányúság ugyanoda vezet és ugyanarról az elkötelezettségről szól.

fotó: Szatmári Klára

Ezután a Kispince utca felé vettük utunkat, ahol a békési tájházat tekinthettük meg. A másnapi szakmai kirándulás külön tanulmányt érdemelne. A konferencia témájához illeszkedő belső festéseket, tájházakat láthattunk. Békéscsabán a Meseház és a szlovák tájház belső világát láthattuk. Innen a gyulai Ladicház, majd a szomszédos Százéves cukrászda mutatta meg értékeit. A kétegyházi tájház, és a tótkomlói Széchenyi és Szív utcában lévő tájházak színes belsőjét is megláthattuk. Szarvason a népi épület után

a szárazmalmot mutatták be működés közben. A vacsorát már a szépen helyreállított kondorosi csárdában fogadhattuk, miután megtekintettük a csárda minden titkát és a sok-sok ereklýjét.

fotó: Szántó Julianna

A szombati előadássorozatot Harangi Attila kezdte, aki a legkorábbi népi építészeti értékek azonosított színvilágát mutatta be Pataky Emőke fényképeinek és tapasztalatának a felhasználásával. Gyarmati Andrea újabb helyszínről tartott előadást, ahol egyedi módon jelenik meg a polgári lakásbelső színvilága és formakincse. Nagykőrös építészeti értékeinek bemutatása után a századfordulós lakásbelső festőművészetét láthattuk. Nagy Emese egy karcagi lakóépület történetét, falkutatását és a falkutatás színes eredményét mutatta be a Búzakalász és búzavirág címmel megtartott előadásában.

A kutatás fontosságára hívta fel a figyelmet Nagy Gergely Domonkos, aki az utolsó abonyi nádfedeles parasztház kutatásakor figyelt fel értékes belső falfestésekre. Tolna megye hasonlóan kevésbé ismert értékeinek megismeréséről, megismerhetőségéről Gere László tartott előadást.

Bucsi Ágnes restaurátor két esettanulmányában igazi sikertörténeteket oszthatott meg a hallgatókkal. Zsámbokon egy teljes konyha helyreállítását mutatta be. A kutatáskor azonosított színek, minták látványa az önkormányzatot és az NKA-t is támogatónak nyerte meg. Ugyancsak a Teleki Alapítvány programjának köszönhető a bihari Komádiban a Széll-ház belső festésének a helyreállítását. Egy teljes térsor és a tornác építéskori festését sikerült a kutatással azonosítani és a helyreállítást is megoldani. Az utolsó előadást Nagy Gergely tartotta, a továbblépés esélyéről és a belső díszítőfestések helyreállításában rejlő lehetőségekre, ami teljes településarculat helyreállításához is elvezethet, ha a jó példák a közösséget is úgy érzékenyíti, hogy egyben hadra is hívja saját értékeik megőrzéséért.

Külön örülhettünk, hogy a győri szakiskolások fiataljai most is fantasztikus szintet adtak a teremnek. Reménykedjünk, hogy a következő alkalommal többen közülük előadóvá is válnak. Ha kellően megfertőződtek, akkor sok évtized múlva büszkén mesélhetik, hogy fiatalon ott voltak azon a hajdan volt népi építészeti konferencián Békésen 2024-ben, ahol sikerült felhívni a figyelmet a paraszti porták addig ritkán kutatott belső értékeire. Mindez akkor már lehet, hogy hétköznapi gyakorlattá válik. Talán majd emlékeznek rá, hogy Békésen 2024-ben elindult valami, aminek ők is részesei lehettek.

A nagyszerű program kötetben is megjelenik, amit várunk, hogy azok is színesben élvezhessék ezt a sokszínűséget, akik most nem lehettek jelen a konferencián. Sajnálhatják.

Nagy Gergely

Veöreös András – A Békési Népi Építészeti Tanácskozás köszöntésére

Tisztelt Békési Népi Építészeti Konferencia!

Nagy tisztelettel köszöntöm a XXIV. Békési Népi Építészeti Tanácskozás résztvevőit. Köszönöm, hogy elfogadták meghívásunkat és jelenlétükkel megtisztelik a rendezvényt.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület egyik rendszeres, kétévente visszatérő, állandó programja a Békési Tanácskozás, melyet az Egyesület Népi Építészeti Szakbizottsága szervez.

A népi építészeti emlékek az épített örökségen belül különösen fontos helyet foglalnak el. A falusi élet épületei helyi anyagokból, regionális építési technikákkal, a praktikumtól vezérelve jöttek létre. A természetközeli anyaghasználat esendővé, sérülékennyé teszi ezeket az épületeket, melyek a klasszikus értelemben vett falusi életforma eltűnése miatt fokozottan ki vannak téve a pusztulás veszélyének. Emiatt van rendkívül nagy jelentősége a népi építészettel foglalkozó tudományos rendezvényeknek, melyek célja a még fellelhető értékek számbavétele, értékelése, dokumentálása, ezzel megőrzésük elősegítése az utókor számára.

Hiszem, hogy a népi épületek rendkívül gyakorlatias kialakítása mind funkcionális, mind szerkezeti, mind esztétikai értelemben inspiráló lehet – és kell legyen – a ma építészete számára.

Az idei tanácskozás témája, a vidéki házak egy különleges értékére, a színes díszítőfestésekre hívja fel a figyelmet. A díszítés ezekben az épületekben is az egykori gazda lelkiületét tükrözi, a szépre való igényét mutatja meg. A díszítőfestések megőrzése sokat segít abban, hogy az épületet létrehozó emberek életéről hiteles képet kapjunk.

Az ICOMOS vezetősége részéről ezúton fejezem ki köszönetemet azoknak a munkatársaknak, akik szervezőmunkájukkal lehetővé tették a konferencia megrendezését, az előadóknak, akik tudásuk megosztásával gazdagítják a konferencia résztvevőit, és a hallgatóságnak, akik – reményeim szerint – élményekkel és tudással gazdagodva térnek haza Békésről.

Kívánok eredményes tanácskozást és sok megőrzött népi építészeti értéket minden résztvevőnek!

Veöreös András

A Múltját őrző ház pályázat 2024. értékelése

Az ICOMOS Népi Építészeti Bizottsága ötödik alkalommal írta ki a „Múltját őrző ház” pályázatot. A pályázat kiírásának az volt a célja, hogy elősegítse a hiteles népi építészeti értékek tovább élését, továbbá széles körben ismerté tegyen olyan épülethelyreállításokat, ahol a jelenkori használat, a hasznosítás, és a népi építészeti értékek megőrzése kiemelkedő színvonalon valósult meg.

Az idén meghirdetett pályázatra igen értékes pályázati anyagok érkeztek. A bírálóbizottság döntése szerint:

Első helyezést nyert

A Keszőhidegkút, Kossuth utca 22. alatti, unikálisan fennmaradt, 18. századi, kétmenetes, fachwerk szerkezetű német telepesház helyreállítása. Az utcai és a hátsó szobában a festékrétegek kutatása során megtalált gótbetűs, német nyelvű felirat alapján feltehetően imaházként is működhetett egykor. Kívülről az épület őrzi az építéskori állapotát, míg belül a ház közel 300 éves múltját összhangba hozza a mai kor lakhatási igényeivel. A kivitelezők a helyreállítás során az eredeti építési anyagok megtartására törekedve a szükséges pótlásokat hagyományos technológiákkal készítették el.

Tulajdonos: Bodó Katalin

Tervező: Szász Gábor

Okleveles dicséretben részesült további három ház

A **Harta, Kossuth utca 1.** számú ház, a 19. század második felében épített tömegével napjainkig eredeti formájában fennmaradt nyeregtetős, oldaltornácos gazdaház.

A tulajdonos elmondása szerint, az első szobában azt a berendezést láthatjuk, melyet dédapja nászajándékkul készíttetett lányának: módos gazdaként értékes lámpával, ónémet bútorral rendezve be a sablonnal és kézzel egyedien festett tisztaszobát. A hartai porta díszítőfestése nem csupán a tulajdonos család számára őrzi az épület és a benne lakók történetének egy fontos rétegét, de a közösség számára is bizonyítéka Harta gazdag építészeti örökségének. Az ingatlan rendeltetése szerint magántulajdonban álló lakóház, a család barátainak, rokonainak elhelyezését szolgálja családi ünnepek, illetve közösségi rendezvények alkalmával.

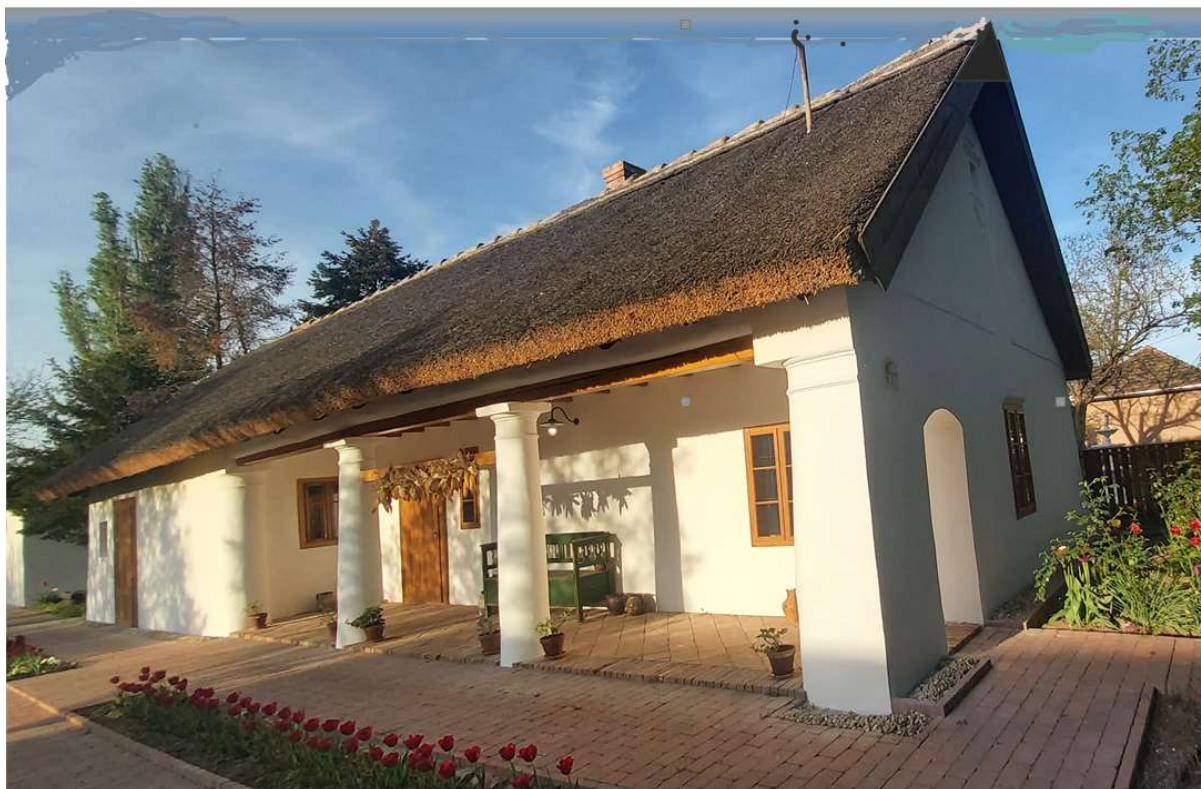
Tulajdonos: Gallos Józsefné

Tervező: Szombati Gyula

Festőrestaurátor: Cselótei Anna Remény

A **Tisza**kürt, **Rózsa utca 20.** szám alatti, 1858-ban épült lakóház a településen található egyetlen olyan parasztház, amely építéskori állapotában maradt fenn. Az épület hűen tükrözi a 19. század közepének klasszicista elemeket is alkalmazó építési kultúráját, bemutatva a településen parasztszaládban élő emberek lakókörülményeit, valamint az Alföldre jellemző vályogépítészetet és az alföldi háztípusra jellemző, hagyományos épületszerkezeteket. A 2022-ben történt felújítás, a korszerűsítés mellett, változatlanul hagyta a ház eredeti struktúráját.

Az eredmény egy igényes, komfortos, jól használható, eredeti arculatát messzemenőig megtartó vendégház lett.

Tulajdonos: Trabach Tibor Zoltán

Tervező: Szombati Zoltán

Nagykapus, Fő utca 201. számú oromfalas, nyeregtetős háza a település főutcájának egyetlen megmaradt hagyományos népi lakóépülete. A ház megemelt kő alapon 1921-ben épült, kétsejtes, udvar felé beforduló oldaltornácos alaprajzi rendszerrel. A tornác az Erdélyben elterjedt kialakítással, az épület tömegén belül épült. A felújítás helyi mesterek közreműködésével történt. A ház minden részletét eredeti formájában sikerült megőrizni. A régi elemek olyan jó állapotban maradtak fenn, hogy csak javításuk volt szükséges. A megújulás után a tisztaszoba eredeti berendezésekkel vendégszobaként használható. A pajta megmaradt falazatait felhasználva épült a nagyobb társaság fogadására is alkalmas kiülő, amihez az eredeti beépítést követő komfortosabb új lakrész csatlakozik.

Tulajdonos, tervező, kivitelező: Török Faragó János

Az első helyezést nyert ház tulajdonosa kísérőjével a 2024. szeptember 26-28 között tartó Békési Népi Építészeti Tanácskozás összes programján meghívott vendégként vehetett részt. A dicséretben részesült házak tulajdonosai a Tanácskozás első napjára kaptak meghívást, ahol átvehették a dicsérő oklevelet. A Tanácskozás keretében a négy nyertes pályázat épületfotói a helyreállításuk méltatása során bemutatásra kerültek.

Farkas Tamás Barnabás, Fehér Judit, Zsanda Zsolt

INFOTÉR Contech konferencia

2024.10.15. Balatonfüred

Az építésügy stratégiai, digitalizációs és innovációs kérdései

Az INFOTÉR Egyesület szervezésében idén elsőként került megrendezésre a hazai építésügyre fókuszáló Contech konferencia, mely azt a célt tűzte zászlajára, hogy a legkülönbözőbb építésügyi területek szemszögéből áttekintse, hogy az egyes kormányzati, közigazgatási, iparági és civil szereplők – a nemzetközi tapasztalatok figyelembevételével – miként tudnak hozzájárulni a szektor fejlődéséhez.

fotó: Pohankovics Ágnes

A rendezvényen neves hazai és nemzetközi építőipari tervezők, kivitelezők, üzemeltetők, építőipari technológiai- és IT-megoldásszállítók, alanyaggyártók, ingatlanfejlesztők, megrendelők, startupok és seedek képviselői és támogatói, építésügyi szakértők, állami és közigazgatási szereplők, civil szervezetek, finanszírozó és szabályozó szervezetek, oktatási intézmények képviselői találkoztak és folytathattak izgalmas eszmecserét a szektor jövőjéről a konferencia nyújtotta formális és informális keretek között.

A konferencia nyitóbeszédében Soltész Attila, az Infotér Egyesület elnöke a digitalizáció, a versenyképesség és a szemléletváltás fontosságáról beszélt, majd az ezt követő plenáris főelőadásban Lánszki Regő építészeti államtitkár az értékek megőrzését, a zöldterületek védelmét, a minőség iránti elkötelezettséget és a szakképzés jelentőségét is hozzátéve a fókuszokhoz kiemelte az új állami beruházási törvény célkitűzéseit. Koji László az ÉVOSZ legfrissebb építőipari vállalkozói felméréseinek eredményeit bemutatva a szektor árbevétel- és jövedelmezőségi mutatóinak jelentős romlásáról számolt be, s hangsúlyozta a szakképzett munkaerő, a hatékonyság és a minőség iránti elkötelezettség szükségességét.

A nemzetközi kitekintést nyújtó előadásokban elsőként Cseke Attila, Románia korábbi fejlesztési, közigazgatási és közmunkálatokért felelős minisztere beszélt a digitalizáció jelentőségéről a hatóságok működésében, a közberuházások térnyeréséről és a műemlékek hasznosításáról szomszédunkban. Paul Doherty, a TDG elnöke és neves építészeti stratégia, valamint Dr. Thomas Bock, a müncheni Technische

Universitát professzora a digitalizáció nemzetközi irányait és példáit hozták a hallgatóság elé, bemutatva az építőipar 5.0 korszakát a mesterséges intelligencia, a BIM, az előregyártás, építőipari automatizáció és robotika megoldásai terén. Mindketten kiemelték a körforgásos szemlélet, az ökoszisztémák és a szakmai együttműködések, a hatékonyság és gazdaságosság, minőség és biztonság, valamint a társadalom- és emberközpontúság szemléletét is.

A konferencia délutáni részében párhuzamos kerekasztalbeszélgetések zajlottak az építésügyi szakma széles érintetti körének bevonásával. Az „Építészet és építőipar, mint országstratégiai kérdés” című beszélgetésben Dr. Fejérdy Tamás, az ICOMOS MNB tiszteletbeli elnöke tervezési, telepítési és minőségi szempontból is példaként állította a műemléképületeket a mai építészeti és stratégiai diskurzus számára. Külön tematikus beszélgetési blokkot kapott az örökségvédelem és a digitalizáció találkozása számos innovatív megoldás bemutatásával a restaurálási folyamatoktól a dokumentációs megoldásokon át az oktatás területéig.

fotó: Contech

Izgalmas témákat jelentettek az új építészeti törvény részletei, az innováció lehetőségei és kihívásai, a startup-ok helyzete, az építőanyag-gyártás, a BIM és életciklus-modellezés, a digitalizáció egyéb megoldásai és a mesterséges intelligencia, a fenntarthatóság és a zöldülés kihívásai, illetve a szakképzés és humán erőforrás kulcskérdései is. Változatos és aktuális stratégiai és gyakorlati gondolatokkal és tapasztalatokkal gazdagodhatott, aki a mintegy nyolc órát felölelő szakmai panelbeszélgetés-sorozatnak csak egy-egy részébe is bekapcsolódott.

Az estébe nyúló rendezvény végén az építőipari női, illetve fiatal kiválóság díjainak átadására, valamint borkóstolóval egybekötött kötetlen beszélgetésre is sor került. Az első Contech konferencia összességében egy intenzív, széles szakmai tematikájú, izgalmas diskurzusokkal teli, kellemes hangulatú nyárvégi rendezvényként vonult be az ágazat történetébe. A szervezők azt ígérték, lesz folytatás.

Pohankovics Ágnes

Búcsúzunk Benczédi Sándortól

(1952-2024)

fotó: Transylvania Trust

Eltávoztával, ami igazán nagy veszteség, ismét eggyel kevesebben vannak közöttünk a 20. század utolsó negyedében újjászületett romániai/ erdélyi műemlékvédelem meghatározó személyiségei - és ismét eggyel többen lettek a Műemlékvédelem Örök Panteonjában, akiknek az életműve, hatása továbbra is velünk marad. Emlékét és szellemi örökségét megőrizzük, azok számára is, akik nem ismerhették és személyesen már nem találkozhatnak Vele.

Búcsúzunk Benczédi Sándor építésztől, műemlékvédelmi szakmérnöktől, a Transylvania Trust Alapítvány alapító tagjától és alelnökétől. Széleskörű tudása, alázata, a műemlékek iránti tisztelete és védelmük érdekében végzett komoly, alapos munkája mindannyiunk számára inspiráló volt. Többek között neki köszönhető az Europa Nostra-díjjal kitüntetett segesvári Hegyi templom restaurálása, és hálával tartozunk neki a műemlékvédelmi tematikájú Tusnád-konferenciasorozat, valamint a kolozsvári műemlékvédelmi szakmérnöki program szervezését és lebonyolítását elősegítő több évtizedes munkájáért.

Őszinte részvétünk a gyászoló családnak, nyugodjék békében.

Transylvania Trust

Szenvedélyesen szerette szakmáját, és szenvedélyesen szolgálta a műemlékvédelem ügyét. Céltudatosan tanult, felnőttként, folyamatosan. Tájékozódott, olvasott, érdeklődött. Nemcsak szervezte a szakmai konferenciákat, de figyelmesen meg is hallgatta az előadásokat. Mindenre, mindenkire odafigyelt. Előadóművészként élte meg az építészeti alkotómunkát, hagyta, hogy a műemlék zenéje szóljon. Odafigyelt a zenekarra: a restaurátorokra, régészekre, kutatókra, statikusokra, kivitelezőkre. Lendületesen, határozottan vezényelt, és bátran felelősséget vállalt. Odafigyelt a kezdőkre, kérdésekkel tanított. Tudta, hogy a lényeg a részletekben rejtőzik, a részletek megfelelő, azaz tökéletes

megoldásában. Mindent jól kell megoldani, semmi fölött nem szabad elsiklani, ebben nem ismert kompromisszumot.

Mint a jó előadóművész, érzékeny volt. Talán túlfel is. Zavarták dolgok. Olyanok, amik ellen semmit nem tehet, és olyanok is, amikért azt hitte, hogy ő tehet. Saját igényessége volt a mérce, melyet maga is ritkán elégíthetett ki, legalábbis ezt hitte és ezért magát is gyakran emésztette. Bosszankodott, amikor társai, kollegái nem jó műemlékvédőként viselkedtek, amikor a szakma érdekei elé személyes vagy egyéb érdekek kerültek. A műemlékhelyreállítás sikeréért, elveiért vitákat vállalt, és szívósan harcolt. Tudta, hogy időnként veszíteni is fog. Fájdalmas veszni hagyni egyet s mást, és még fájdalmasabb szakmai partnereket, és barátokat veszíteni. Megtanult csalódni, és megtanult tűrni, megtanul kibékülni, megtanulta, hogy ez is a szakma osztályrésze, és mindezek ellenére sosem adta fel. Tudta, tapasztalta, megélte, hogy nem könnyű jó műemlékesnek lenni. Egészen pontosan nagyon nehéz, de akkor jó a műemlékvédő, ha erős, szívós, bátor ember. Főleg, ha székely. No meg furfangos is, mert ez is kell a szakmához. Furfang, és humorérzék, nem is kevés, mert e nélkül könnyen beletörök a bicska. És amit legjobban tudott: szeretni és tisztelni, ügyet és embert, hisz a műemlékvédelem nem önmagáért van, hanem az emberekért, a közösségért, egymás és magunk becsületéért. „Bátorság, bátorság!” intett kezével, amint kimentünk az ajtón. Némán lépkedtünk lefelé a lépcsőházban, magunk elé nézve, távolodtunk, holott tudtuk Ő készült távozni. Elment... Benczédi Sándor is elment...

Furu Árpád

fotó: Sebestyén József

Az alápergő sárgult, barnult falevelek havában emlékezünk, s emlékeztetünk a nemrég elhunyt erdélyi, háromszéki műemlékvédő Benczédi Sándorra.

Kovácsnán született 1952. október 19-én. Iskoláit szülővárosában kezdte, majd a középiskolát Sepsiszentgyörgyön az 1. számú Líceumban – az egykori, s ma már ismét Székely Mikó Kollégium – végezte. Szakképesítését Csíkszeredában, az Építészeti és Városrendészeti Technikumban szerezte.

A Kovászna Megyei Tervezőintézet munkatársaként, s az ott dolgozó néhány fiatal építész által alkotott csoport tagjaként végezte még az 1980-as években a pusztuló, viszont értékes falusi épített örökségi elemek felmérését. Az idő tájt nem volt ez veszélytelen vállalkozás, de segítségükre volt a hírhedt „szisztematizálási tervek” mentén a román építésügyi kutatóintézetben elindított program, mely a falvak hagyományos népépítészeti emlékeinek dokumentálását célozta. A tervezőintézetük bekapcsolódván ebbe a munkába, azt követően már hivatalosan, munkaköri feladatként folytathatta a helyszíni

felméréseket a háromszéki falvakban. 1990-ben, a politikai fordulatot követő év elején az ő javaslatára, s a csoport tagjai szervezésében kerülhetett sor Sepsiszentgyörgyön a magyarországi Műemléki Felügyelőség néhány munkatársa, a frissen alakult helyi műemlékes egyesületek tagjai és az akkor újjáalakuló bukaresti műemlékvédelmi igazgatóság két megbízott vezetője közötti hivatalos találkozóra, megbeszélésre.

Tevékenysége a 90-es évek elején alapított tervező cég, az „M” Műhely tagjaként már szinte kizárólag műemlékek helyreállítására, megóvására irányult. Alapító tagja volt a helybéli, 1990-ben létrehozott Keöpeczi Sebestyén József Műemlékvédő Társaságnak, s az 1996-ban alapított kolozsvári székhelyű Transylvania Trust Alapítványnak. Ez utóbbinak később alelnöke, s egyúttal az Alapítvány által kiadott Transylvania Trust c. periodika szerkesztőbizottságának is tagja lett.

Szükségesnek tartotta a műemlékes szakmai ismeretek elmélyítését, ezért 1992-1993-ban sikeresen abszolvált a Budapesti Műszaki Egyetem a Műemlékvédelmi Szakmérnöki posztgraduális szakán.

A magyar műemlékes szervezésben 1991 és 1993 között évenként megrendezett kárpát-medencei továbbképző találkozók nyomán Erdélyben elindított Tusnádi Örökségvédelmi Konferenciák előkészítésében a kezdetektől aktívan részt vállalt, majd a szervező bizottság titkára lett.

Számára a műemlékes szakma és hivatás gyakorlása életformává is vált. Kitartó, s rigorózan alapos volt, nem egyszer kérlelhetetlen a munkában, de a humora sem hagyta el, ha azt a helyzet úgy kívánta.

1993 után kollégáival bekapcsolódott az elnéptelenedett erdélyi szász települések építészeti öröksége felmérésére elindított dokumentáló program munkálataiba. Ennek nyomán lehetősége volt jelentős, az erdélyi szász közösségek által építtetett egyházi és világi épületek helyreállítási munkáiban résztvenni. A segesvári Hegyi-templom helyreállításának átfogó „tervfőnöke” volt. A műemléki helyreállítást Europa Nostra-nagydíjra érdemesítették 2004-ben. Ugyancsak dolgozott a segesvári ún. „Szarvasos ház” helyreállításán is.

Évtizedek alatt több tíz székelyföldi település műemlékei helyreállításának építész tervezője, illetve társtervezője, szakértője volt. A bögozi és a dálnoki református, a csíkmenasági r.k. plébániatemplom helyreállításán kívül egy-egy nemesi kúria, kastély – Altorja, Apor-kúria, Oltszem, Mikó-kastély – építéstörténeti kutatását is végezte. Az oltszemi kastélyról néhány éve megjelentetett kötet társszerzője.

Irányította városi középületek – többek között az egykori Háromszék vármegye volt székháza, ma Bod Péter Megyei Könyvtár épülete, valamint a székely határőr huszárezred valaha volt parancsnoki székhelye, az ún. Lábas-ház – felújítását Sepsiszentgyörgyön.

A fél évszázados kommunista időszak szellemi pusztítása után az örökségvédelem iránti érdeklődés felkeltésének szándékával, szűkebb pátriája kulturális építészeti értékei megóvásának elősegítése érdekében közszerepet is vállalt a Kovászna-megyei Önkormányzat keretében, annak szakmai bizottságaiban, ugyanakkor az Erdélyi Római Katolikus Érsekség Egyházművészeti Bizottságának is hosszú időn keresztül tagja volt. Ezt a célt, pusztuló műemlékeink megmentését szolgálták továbbá a figyelemfelhívó ismeretterjesztő, tájékoztató, előadásai is.

Eltökélten, kitartással, ugyanakkor alázattal végzett örökségvédelmi munkásságával kivívta a szakma megbecsülését és elismerését. Több, román és magyar állami, egyéni és csoportos szakmai díjak kitüntettje: a népépítészeti felmérő csoport tagjaként Kós Károly-díj 1991-ben, a műemlékvédelemért Schönvisner István-díj 2001ben, Grigore Ionescu-díj 2003-ben, Ghica-Budești díj 2002-ben, Kelemen Lajos-díj 2013-ben.

Az utóbbi években visszavonultan, betegsége miatt bezárkózva élt. Barátaival, kollégáival telefonon tartotta a kapcsolatot. Ezúton segített, ha műemlékvédelmi ügyekben megkeresték. Az 1990 utáni Erdély műemlékvédelmének megkerülhetetlen, szenvedélyes egyénisége volt.

Emlékét – „határon inneni barátai, kollégái – megőrizzük.

Sebestyén József

Búcsúzunk Szebeni Nándortól

(1941-2024)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága megdöbbenéssel vette tudomásul, hogy Szebeni Nándor, okleveles építészmérnök, díszítőfestő 2024. szeptember 26-án elhunyt.

Temetése 2024. november 11-én 10.30-kor lesz a Fiumei úti temető szóró parcellájánál.

fotó: Sete Vilmos, MTVA Új Média

Alig telt el néhány hónap, hogy Nándit a Möller-díjasok között köszönthettük. Már akkor gyengélkedett, személyesen nem is tudta átvenni az érmet. Néhány héttel később lakásán felkerestük és hosszasan beszélgettünk vele. Még rengeteg terve volt, hiszen hosszú évek óta dolgozott a hazai díszítőfestő iparosokra vonatkozó adatok összegyűjtésén, ami mostanra már több száz jeles szakember munkásságát jelenti és biztattuk, hogy még sikerülhet néhány lappangó személy felkutatása is. Az asztalán hatalmas kupacokban álltak a dossziék, mindegyike tele értékes adatokkal, hírekkel, fotókkal, leírásokkal. Nándi ekkor már nehezen járt, de gondolatai messzire vitték, a múlt legmélyére. Bármit szóba hoztunk, rögtön úgy válaszolt, mintha tegnap történt volna. Minden névre és minden munkára emlékezett. Csak bámultuk ezt a hihetetlen lexikális tudást. Búcsúzóul szóba hoztuk, hogy ezzel a gyűjteménnyel korszakos jelentőségűt alkotott, amit mindenképpen közkinccsé kell tenni. Erre Ő legyintett, hogy ez már neki túl sok, de biztattuk, hogy segítséggel megoldható. Sajnos a sors közbeszólt és Tőle már nem fogjuk hallani a magyar építőipar eme jeles szakembereinek neveit, történeteit. A gyűjtemény gondozása így ránk, ifjabb kollégáira marad. Reméljük sikerül beteljesíteni elképzelését.

Szebeni Nándor előbb díszítőfestőnek tanult, majd az építészmérnöki kar elvégzése után 1965-ben építészmérnöki diplomát kapott az Építési és Közlekedési Műszaki Egyetemen. Később a műemlékvédelmi szakmérnököt is elvégezte. Előbb az ORSZAK művezetője lett, majd 1971-től építésvezetői és 1980-tól főépítésvezetői beosztásban dolgozott. 1993-tól az ORSZAK Bp. KFT műszaki

vezetője lett, majd ebből kiválva, 1996 és 2006 között az ARCHITEKTON Építő és Műemlékfelújító Rt. szakipari főmérnöke volt. Az Architekton megszűnését követően a hasonló profilú RENESZÁNSZ Zrt-nél töltötte be ezt a funkciót nyugdíjba vonulásáig.

Díszítőfestő munkássága során szinte az összes jelentős fővárosi és számos vidéki középületben dolgozott. Irányította az általa betanított szakembereket, akikkel a háborús pusztítások után – olykor többször is – az egykor igen gazdag ornamentális díszítésű belső tereket állította helyre. Opera, Parlament, múzeumok, paloták, MTA-székház, Szent István Bazilika, Uránia filmszínház, hogy csak a legkiemelkedőbb fővárosiakat említsük, de a gödöllői Grassalkovich-kastély és a királyi váró, valamint a gyöngyösi Orczy-kastély tovább öregbítik hírnevét, sőt a kiemelkedő eredményeket több esetben ICOMOS és Europa Nostra-díjjal is jutalmazták.

A gyakorlati munka mellett évtizedeken át a Magyar Festőmester szakmai folyóiratot lektorálta és számos írást is közölt benne a különböző díszítőfestészeti technikák módszertani fogásairól és alkalmazási gyakorlatáról, amelyek összegyűjtését már nekünk kell vállalni. Tanulmányai, cikkei különböző szakkönyvekben is megjelentek. Előadások, interjúk sokaságával népszerűsítette a kiveszőfélben lévő díszítőfestő szakma szépségeit, szakmai fortélyait. A Szobafestő, Mázoló és Tapétázó mestervizsga szakmai követelményeit is Ő dolgozta ki, majd a vizsgabizottság elnöke volt 1971-től és a díszítőfestő vizsgabizottság társelnöke lett 1998-ban.

Társadalmi tevékenysége is kiemelkedő állomásokban volt gazdag: 1976 óta tagja volt az ÉTE szakipari szakosztályának, 1983 óta az ICOMOS konzerválási és oktatási munkabizottságának, valamint alapító tagja volt a Porta Speciosa Közhasznú Egyesületnek.

Munkásságát 1983-ban Budapestért Emlékéremmel, 1994-ben pedig Magyar Műemlékvédelemért díjjal jutalmazták. 2010-ben Forster Gyula-díjjal tüntették ki és 2024-ben megkapta a Möller István emlékérmét is.

Szebeni Nándor építészmérnök, díszítőfestő személyében a hazai műemlékek ornamentális díszítőfestésének egyik legnagyobb kutatóját, szakszerű és magas szintű helyreállítóját veszítettük el, aki évtizedeken keresztül tartó oktatótevékenységével generációk szakemberképzéséhez járult hozzá a díszítőfestő szakmában.

Emlékét kegyelettel megőrizzük. Munkásságát óhajának megfelelően tovább ápoljuk.

Klaniczay Péter

AZ ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET FELHÍVÁSA

AZ ICOMOS MŰEMLÉKVÉDELMI CITROM-DÍJ 2025 ADOMÁNYOZÁSÁRA

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága – mint a műemlékvédelem legnagyobb nemzetközi civil szervezetének magyar tagja – a nemzetközi célkitűzésekkel összhangban folyamatosan azon fáradozik, hogy a társadalom minden tagjának és szervezetének figyelmét felhívja az építészeti és kulturális örökség valamennyi elemének folyamatos és szakszerű gondozására megőrzésük és továbbörökítésük érdekében.

E törekvésekkel összhangban az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága minden évben fel kívánja hívni a figyelmet azokra a káros jelenségekre, amelyek műemlékeinket, műemlékvédelmünket leginkább veszélyeztetik. Bízva abban, hogy e káros jelenségek riasztóak a jövő számára és megfelelő intézkedésekkel a káros folyamatok megállíthatók, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága Műemlékvédelmi Citrom-díjjal illeti az általa legkevésbé sikeresnek, leginkább elhibázottnak ítélt műemlék helyreállításokat (csak magyarországi jelöléseket fogad el a kiíró ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság!), melyek lehetnek:

- legsikertelenebb új beépítés, illetve átalakítás valamely történeti környezetben,
- legtökéletesebben félresikerült műemléki helyreállítás, illetve méltatlan hasznosítás,
- legalaposabban kidolgozott, példaértékű épülethiba (épületszerkezet, pótlás, kiegészítés, stb.),
- legmegragadóbban félresikerült épületszínezés,
- leginkább műemlék-szerű rekonstrukció, műemlék-pótlás,
- legmaradandóbbra sikerült élő-műemlék (növényzet, kert, táj, tó, stb.) károsítás,
- leghosszabb ideje húzódó műemlék helyreállítás,
- legmeggyőzőbb ál-műemlék építés,
- legeredményesebb műemlék-elhanyagolás, a karbantartás elmulasztása.
- műemlékvédelemre hivatkozó káros elvi tévelygések

A fenti szempontok közül akár egy is elegendő a Citrom-díj odaítéléséhez, a többszörös érintettség előny az értékeléskor!

A Citrom-díjat maga az „opusz” kapja, tehát nem személy vagy intézmény. Minden „alkotás” összefogás és csapatmunka eredménye, ezért az veheti át, aki az elkövetők közül először tiltakozik az odaítélésért (ez azonban nem publikus... csak a jelentkezés megtörténte után!)

Citrom-díjra kizárólag az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság érvényes tagsággal rendelkező tagjai tehetnek javaslatot (akár többre is) az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével

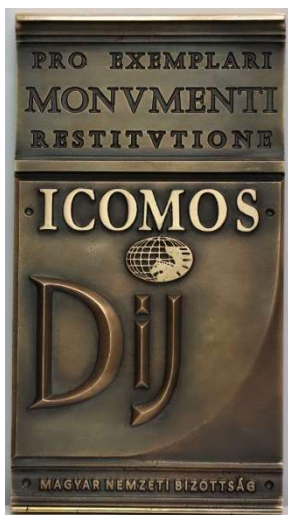
és az alábbi adatok hiánytalan megadásával. A javaslatnak tartalmaznia kell:

- a műemlék, ill. az épület megnevezését és pontos helyszínét,
- a helyreállítás, ill. az építés időpontját (3 évnél régebbi nem terjeszthető fel),
- az „alkotás” vagy káros jelenség összefoglaló értékelését, a jelölés indoklását (max. 1 gépelt A/4 oldal) és a beavatkozást bemutató, a megítélést lehetővé tévő dokumentációt (fotók, ill. tervek),
- a javaslat előterjesztőjének nevét, címét, elérhetőségeit, e-mail címét.

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2025. január 12.

A javaslat beérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megismeri, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2024. április 18.) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa.

AZ ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET FELHÍVÁSA

A 2025. ÉVI ICOMOS-DÍJ ADOMÁNYOZÁSÁRA

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága – mint a műemlékvédelem legnagyobb nemzetközi civil szervezetének magyar tagja – a nemzetközi célkitűzésekkel összhangban folyamatosan azon fáradozik, hogy a társadalom minden tagjának és szervezetének figyelmét felhívja az építészeti és kulturális örökség valamennyi elemének folyamatos és szakszerű gondozására megőrzésük és továbbörökítésük érdekében. Ezért az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága minden évben ICOMOS-díjjal tünteti ki az általa legjobbnak ítélt műemlék helyreállításokat, melyek lehetnek:

- épület(ek) megújítása,
- épület(ek) új rendeltetés céljára történő átépítése, bővítése, a műemléki értékek megőrzésével és felszínre hozásával,
- természeti értékek, parkok, kertek mintaszerű helyreállítása,
- történeti környezetbe harmonikusan illeszkedő, annak történeti és természeti értékeit tiszteletben tartó új épület(ek).
-

Az ICOMOS-díj odaítélésére bárki tehet javaslatot az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével

és az alábbi adatok hiánytalan megadásával:

- a műemlék, ill. az épület megnevezése és pontos helyszíne
- a helyreállítás, ill. az építés időpontja (3 évnél régebben megvalósult munka nem terjeszthető fel)
- a helyreállítás tervezője és megvalósítója
- a helyreállítás összefoglaló értékelése (max. 1 gépelt A/4 oldal) és a beavatkozást bemutató, a megítélést lehetővé tévő dokumentáció (fotók, ill. tervek)
- a javaslatot előterjesztő neve, címe, elérhetőségei és e-mail címe

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2025. január 12.

(kiegészítő anyagokat postai úton küldve is elfogadunk: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, 1113 Budapest, Daróczi út 3.)

A javaslat megérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megismeri, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2024. április 18.) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa. A díjazott helyszínek nyilvánosság előtt való megjelenéséhez szükséges tulajdonosi hozzájárulás beszerzése az értékelést követően a javaslattevő kötelessége. Ennek elmaradása esetén az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság fenntartja jogát arra, hogy a Díjat nem adja át, vagy másnak ítéli.

**AZ ICOMOS
MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET
FELHÍVÁSA
A
PÉLDAADÓ MŰEMLÉKGONDOZÁSÉRT DÍJ
2025
ADOMÁNYOZÁSÁRA**

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a Műemlékvédelmi Világnap alkalmából 2024-ben is átadja a Példaadó Műemlékgondozásért Díjat.

A díj célja bemutatni azokat a legkiválóbb módszereket, amelyek a legjobban segítik a műemlékek, helyi értékek képviselő örökségi értékek fennmaradását és megőrzését, továbbá közkinccsé tenni olyan oktatási, nevelési programokat, amelyek hosszútávon is segíthetik a szakszerű műemlékvédelem iránt a társadalom fogékonyságát.

A díjra azok pályázhatnak, akik

- a tulajdonukban lévő, vagy a rájuk bízott műemlék fenntartása, gondozása során példamutató módon biztosítják az értékek fennmaradását, értékeinek hiteles megőrzését
- akik rendszeresen biztosítják a közösség, a társadalom számára a műemlék értékeinek, jelentőségének megismerését
- akik alkalmas funkció, egyedi programok, rendezvények segítségével mutatják be egy épület (és környezete) jelentőségét
- akik szakszerű, folyamatos karbantartással biztosítják az értékőrzést
- akik az oktatás, nevelés, szakképzés területén olyan programokat képviselnek, amelynek célja a műemlékek, helyi értékek karbantartás útján való fennmaradása
- akik a szakszerű műemlékvédelem iránt igényes jövő generációjának képzésében, nevelésében vállalnak jelentős szerepet
- akik a szakszerű műemlékvédelem szemléletének megőrzéséért, megismertetéséért tevékenykednek.

A díjra bárki tehet javaslatot, azok a helyszínek jelölhetők, ahol a legutóbbi felújítás, illetve a legutóbbi használatba vételi engedély kiadása legalább öt évvel ezelőtt történt, azóta folyamatosan üzemel az épület, illetve program esetén legalább öt évre visszamenőleg lehet módszertant, vagy az eredményeket értékelni.

Pályázni az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság honlapjáról letölthető adatlap kitöltésével és a tevékenységet bemutató dokumentációval lehet. A dokumentáció lehet 10 percnél nem hosszabb film (DVD), vagy/és max. 6000 karakter terjedelmű programismertetés, fénykép- vagy/és tervdokumentáció.

A javaslatot e-mailen kérjük elküldeni a secretariat@icomos.hu címre - a javaslat benyújtásának határideje: 2025. január 12.

(kiegészítő anyagokat postai úton küldve is elfogadunk: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, 1113 Budapest, Daróczi út 3.)

A javaslat megérkezését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkársága elektromos levél útján visszaigazolja.

Pályázatot minden elkötelezett benyújthat, akinek olyan módszerről, helyszínről van tudomása, amelynek megismertetése a magyar műemlékvédelem eredményesebb gyakorlatát szolgálhatja.

A beérkezett javaslatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a MÉSZ, a MUT, a RÉKE delegáltjaival kiegészített, e célra kijelölt Bíráló Bizottsága értékeli. A Bíráló Bizottság, a titkosság feltételeinek teljes biztosítása mellett, a jelölt helyszíneket, helyeket lehetőség szerint megismeri, majd tárgyalás során értékeli, végül javaslatát úgy terjeszti elő az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Vezetőségének, hogy az döntését a Műemléki Világnap alkalmából (2024. április 18) nyilvánosságra hozhassa, s a Díjakat átadhassa. A díjazott helyszínek nyilvánosság előtt való megjelenéséhez szükséges tulajdonosi hozzájárulás beszerzése az értékelést követően a javaslattevő kötelessége. Ennek elmaradása esetén az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság fenntartja jogát arra, hogy a Díjat nem adja át, vagy másnak ítéli.

Köszönet az 1%-ért!

Ezúton is szeretnénk megköszönni mindenkinek, aki személyi jövedelemadójának 1%-át az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület részére ajánlotta fel. A 2024. rendelkező évben felajánlott támogatás révén beérkezett 167 007 Forintot (2023. adóévi szja 1%-os összeget) az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság nemzetközi jelenlétének erősítésére, Magyarország szakmai képviseletére, hazai rendezvények szervezésére és szakmai továbbképzésekre fordítottuk.

**ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei**
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36 70 709 0813, +36 30 439 2063
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Veöreös András

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)

HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:

- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes vagy kedvezményes belépésre jogosító tagsági kártya a világ számos múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata